

РЕЦЕНЗИЯ

от

Драгомир Кирилов Кръстев, доц. д.н. във Висше училище по телекомуникации и пощи на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор”

в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление 3.8. Икономика

докторска програма „Счетоводство, одит и анализ“

Автор: Полина Димитрова Кавръкова

Тема: Изпирането на пари в нефинансовия сектор (Механизми. Диагностика. Превантивни мерки)

Научен ръководител: проф. д-р Любка Младенова Ценова

доц. д-р Жельо Стойчев Христозов

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № 88 от 05.04. 2022 г. на Ректора на Висше училище по застраховане и финанси проф. д.ю.н. Борис Велчев съм определен за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Изпирането на пари в нефинансовия сектор (Механизми. Диагностика. Превантивни мерки)“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор” в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма „Счетоводство, одит и анализ“. Автор на дисертационния труд е Полина Димитрова Кавръкова – докторант в самостоятелна форма на обучение към катедра „Счетоводство и одит“ с научни ръководители проф. д-р Любка Ценова и доц. д-р Жельо Христозов.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Полина Кавръкова е завършила сп. „Счетоводство и контрол“ в ИУ Варна и сп. „Право“ във ВСУ „Черноризец Храбър“. За качествено написване на дисертационния труд, от съществено значение е и професионалната кариера на докторанта като ръководител на различни позиции в ДАНС и Комисията по финансов надзор.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Актуалността на дисертационното изследване се изразява в сериозната заплаха, която прането на пари оказва върху националната и международната финансова сигурност и теж-

ките социално-икономически и политически последици, които това явление нанася както върху цялото общество, така и върху всеки отделен гражданин. Установявайки контрол върху банковите институции, престъпните организации получават несправедливо преимущество в бизнеса, което им позволява да заемат и останалите дялове на икономиката.

Актуалността на изследването се определя и от отсъствието на самостоятелни монографични изследвания, посветени на дейността на банковите институции по противодействието на прането на пари.

4. Познаване на проблема

Полина Кавръкова показва отлично познаване на разглежданата от нея проблематика, като прави подробен обзор на научните изследвания по темата като тези на А. Пейчев и Т. Трифонов /2001г./, Дж. Робинсън /2002 и 2005г./, Е. Ставрова /2001 и 2005г./, Ст. Минева /2003г./, Н. Вълканов /2012г./ и др.

5. Методика на изследването

В изследването са посъквани някои ограничения, във връзка с промените в нормативната база и трудния достъп до фактически данни. Изследването е ограничено до тесен кръг лица от нефинансовата сфера, които са задължени да прилагат мерки за превенция срещу изпирането на пари. В хода на изследването са използвани научните методи: сравнителен анализ, исторически и систематичен подход, дедукция, индукция, логически анализ, като са използвани следните средства: наблюдение и извеждане на тенденции; анализ на нормативните актове, регулиращи обществените отношения в тази сфера и обзор на съществуващите теоретични разработки по темата.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд е в обем от 179 страници, състои от увод, три глави и заключение, което отговаря на стандартите за оформяне на дисертация.

В увода е обоснована актуалността на избора на темата, описани са целта и задачите, изведени са обекта, предмета и авторската теза на изследването.

В първа глава „Механизми за изпиране на пари“, Полина Кавръкова разглежда същността на процеса „изпиране на пари“ и неговите етапи, разгледани са различните видове престъпления свързани с „пране на пари“ и резултатите от предприетите действия срещу тях. Добро впечатление в тази глава прави и богатият литературен обзор на публикации от български и чуждестранни автори по дадената проблематика.

Във втора глава „Организация на противодействието на изпирането на пари“ се изследва развитието на правната уредба, създадена за предотвратяване пътищата, методите и

средствата за изпирането на пари, както на ниво законодателство на Европейския съюз, така и в правната система на Р България. Разгледана е изградената структура от органи на международно и национално ниво, които осъществяват контрол върху изпирането на пари. Изведени са и формите на международно сътрудничество между националните органи с цел постигане на по-висока резултатност в борбата за предотвратяване на процеса на изпирането на пари.

Трета глава „Диагностика и превантивни мерки на изпирането на пари в нефинансовия сектор“ разглежда кръга на лицата от нефинансовия сектор, които са задължени да прилагат мерки за превенция срещу изпирането на пари. Анализирани са мерките за превенция, които този кръг лица следва да прилагат, за да се предотврати изпирането на пари. Предложени са индикатори, чрез които да се следи за извършване изпиране на пари. Акцент е поставен върху комплексната проверка, като превантивна мярка, която обединява всички други посочени превантивни мерки. Разгледани са и отделните действия, насочени към идентифициране на клиентите и след всяко едно действие за идентифициране са посочени индикаторите, в които се съдържат допълнителни белези за изпирането на пари.

Към формулираните дотук положителни страни на композиционното изграждане и методологията на дисертационния труд следва да се добави и положителната оценка на изложението, което съчетава в логическо единство факти и анализи. По този начин докторантът е демонстрирал задълбочено познаване на обекта и предмета на изследване. Стилът на изложение е издържан, текстът на дисертационният труд коректно ограничава авторските изводи и анализи от използваните текстове на други автори.

Посочената по-горе изворова и изследователска база представляват добра основа за разрешаване на поставените изследователски задачи. Във всяка от трите глави докторантът е разрешил определена изследователска задача.

Заключението представлява логичен завършек на поставените за разглеждане проблеми в отделните глави на разработката.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Научните приноси на докторанта могат да бъдат открити в две от основните направления, изискуеми при оценката на дисертационен труд: обогатяване на съществуващи знания и приложение на научните постижения в практиката. Изразявам пълно съгласие с формулираните от докторанта основни научни приноси.

Полина Кавръкова прави няколко предложения *de lege lata*, които представляват и приносни моменти на дисертационния труд, а именно:

1. Намаляване на сумите, които могат да се пренасят през границата, от 30 000 на 10 000 лв.;

2. Дирекция „Финансово разузнаване“ в ДАНС да се трансформира в самостоятелна структура.

Резултатите от научните изследвания са практически приложими като лекционни и учебни материали.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Докторант Полина Кавръкова е приложила два доклада и четири статии /една в съавторство/ от различни научни форуми. Те включват съществени части от изследването и отразяват получените научни резултати, каквито са изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България.

9. Преценка за изпълнение на минималните национални изисквания

От представената справка за изпълнение от докторанта на минималните национални изисквания за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в професионалното направление 3.8. Икономика, става ясно, че Полина Кавръкова напълно покрива изискуемите критерии.

10. Лично участие на докторанта

Докторантът познава много добре литературната и нормативна основа на изследвания проблем. Библиографията съдържа 59 нормативни акта и 80 източника на български и английски език, които съставляват най-съществена част от публикуваната научна литература по проблематиката. До момента не са констатирани сигнали за плагиатство, наред с това Полина Кавръкова е подписала декларация за оригиналност на дисертационния труд.

11. Автореферат

Авторефератът отразява основните положения и научните приноси на дисертационния труд. Направен е съгласно изискванията на ЗРАСРБ.

12. Критични забележки и препоръки

Наред с всичко положително към така представеното дисертационно изследване могат да бъдат отправени и някои препоръки с оглед подобряване работата на докторанта в бъдещата му изследователска дейност.

На първо място – може да се прецизира определението за предикатни пресъпления на стр. 28 от разработката;

На второ място – на стр. 45 следва да се уточни, че Регламентът заема първо място в йерархията на нормативните актове на ЕС от неговото производно право, а не по принцип;

На трето място – само от полза за разработката би било да се оформят изводи след всяка глава.

Казаното в никакъв случай не намалява стойността на изследването. Във връзка с това препоръчвам на докторанта да продължи своята научноизследователска работа, свързана с противодействието на процеса на „пране на пари“. Препоръките ми са свързана главно с неоспоримите възможности за извършване на изследователска работа от страна на г-жа Полина Кавръкова.

13. Лични впечатления

Не познавам лично докторанта.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд *съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката* и отговарят на всички изисквания(та) на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Представените материали и дисертационни резултати **напълно** съответстват на специфичните изисквания на Правилника за приемане и обучение на докторанти във Висшето училище по застраховане и финанси.

Дисертационният труд показва, че докторантът Полина Димитрова Кавръкова **притежава** задълбочени теоретични знания и професионални умения по Професионално направление 3. 8. Икономика, като **демонстрира** качества и умения за самостоятелно провеждане на научни изследвания.

Поради гореизложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’** на Полина Димитрова Кавръкова в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; Професионално направление 3. 8. Икономика; докторска програма „Счетоводство, одит и анализ“.

13.05.2022 г.

Рецензент:

(доц. д.н. Драгомир Кръстев)